

Sant Corneli i Sant Cebrià de Castellserà/Sant Salvador de la Mata

L'Espunyola

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona de Sant Climent de l'Espunyola.
Emplaçament: A la part baixa dels Cingles de Sant Salvador.

Coordenades:

Latitud: 42.06093
Longitud: 1.77072
UTM Est (X): 398290
UTM Nord (Y): 4657272

Classificació

Número de fitxa: 08078 - 120
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle: IX a XIX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Les restes estan molt destruïdes, als extrems del turó hi ha molta erosió. La vegetació cobreix el turó i també malmet les estructures.
Protecció: Inexistent
Accés: Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08077A006000010000HU
Fitxes associades:
[Sants Metges](#)
[El Vilar de Sants Metges](#)
[Bressol de la Marededéu.](#)

Descripció

Les restes de l'antiga església de Sants Metges, anteriorment coneguda com a Sant Corneli i Sant Cebrià de Castellserà i també atribuïdes a Sant Salvador de la Mata, es localitzen a la part baixa dels Cingles de Sant Salvador. En concret a peu de la pista que de Can Cots. Un cop passada la masia, cal seguir uns centenars de metres més amunt, primer hi ha les restes de l'antiga casa de Can Cots i després, a peu mateix del camí hi ha un turonet amb les runes de Sant Corneli i Sant Cebrià de Castellserà. El lloc conforma un petit monticle de base de roca sobre el qual s'hi identifiquen diversos murs. Destaca un mur perimetral que voreja el contorn del turonet, el mur es conserva de manera discontinua i en molts punts ha perdut part del parament exterior, o sigui que el què en veiem és el massissat del mur format per pedres de mides i formes irregulars unides amb morter de calç bastant argilós. A l'interior del mur perimetral s'hi distingeixen almenys dues alineacions de murs disposats en paral·lel i orientats d'est a oest, a més indicis d'algun altre mur; en conjunt són murs que presenten una amplada que oscil·la entre els 50-60 cm, estan formats per carreus en forma de cunya i un petit massissat interior. Al costat sud-est del monticle hi ha les restes de l'estructura d'una bassa o viver, tot i que es pot veure clarament que la construcció és en gran part obra moderna, s'hi poden observar parts del parament que podrien correspondre a una estructura de cronologia anterior. A l'indret s'hi han localitzat restes òssies d'enterraments, bàsicament en el turó i especialment al costat de ponent (actualment s'hi poden observar diversos fragments en el marge del turó); també arran d'una prospecció s'hi van localitzar gran quantitat de fragments de ceràmica, sobretot del període medieval. Les informacions orals assenyalen que l'església estava emplaçada just en el lloc del viver i el cementiri a la part alta del turó.

Observacions:

(Continuació de l'apartat d'història) Aquest topònim apareix esmentat per primera vegada en un document de 1319, i posteriorment al 1375 en una relació de castells dels comtes de Cardona (GALERA: 2006). Sembla que Castellserà englobava el castell, unes trenta cases i l'església de Sant Corneli i Sant Cebrià. Viladés (VILADÉS:2007:36) també anomena el sector de la parròquia de Castellserà com a Gineva. Sant Corneli i Sant Cebrià de Castellserà constava com a església sufragània de Sant Sadurní del Cint i segons Viladés (VILADÉS:2007:36) també havia estat coneguda com a Sant Nicolau i Sant Cebrià. En època moderna sembla que es va començar a denominar Sants Metges, Cosme i Damià, comportant que durant els segles XVII, XVIII i XIX s'utilitzés tant una denominació com l'altre. L'església de Castellserà apareix esmentada en un document del 1513, en concret el testament de Francesc Calvet del Mas Calvet o Coromines (al lloc de l'actual Casanova de Cal Pauet), qui fa una deixa d'un sou a les esglésies de Sant Serni del Cint, Santa Maria dels Torrents, Santa Margarida del Mercadal, i Sant Cebrià de Castellserà, tot demanant ser enterrat en aquesta darrera. Tal i com ens relata Mn. R. Viladés (VILADÉS,2007:37-39) a partir de les Actes de les visites Pastoral dels segles XVII i XVIII, l'església era anomenada tant com Sant Nicolau i Sant Cebrià com a Sants Metges, sembla que el canvi d'advocació es degué produir per interès dels feligresos. En les actes del 1673 el visitador demana els comptes de les esglésies del Cint, els Torrents, i Sants Metges que sembla que de feia anys que no constaven les almoines recollides. El 1695 es torna a reclamar el deute i se'ls dona un termini de pagament sota pena de 10 lliures. En aquestes actes es fa notar el mal estat de l'església de Sants Metges i s'avisava als feligresos que cal arreglar-la o fer-ne una de nova. Des de la primera vegada que es demana al 1676, en que s'esmenta en concret que cal començar arreglant el campanar, i al llarg de 200 anys continua quedant constància per escrit de que cal fer les obres amb urgència (es dona l'ordre l'any 1695, el 1758, el 1781 ho ordena el mateix bisbe de Solsona, tot

demanant que presentin un plànol de l'estat actual i si la volen engrandir, i que no consentirà cap disbarat, i 1812). Al 1812 el visitador avisa que l'església amenaça ruïna i del greu perill de danyar els assistents i mana al rector que es faci l'obra o es suspendran els oficis. Viladés també esmenta un document redactat pel rector del Cint als anys 60 del segle XIX en que s'explica tot el procés i en el que queda palès que si no s'ha arreglat o construït una nova església és per desavinences entre els veïns. Arran d'una nova reunió també el 1812 s'acorda definitivament construir una nova església en un indret més adient, en concret al tossalet de Castellserà, el lloc on actualment s'aixeca l'església. Encara però, succeiran noves desavinences, ja que no és fins el 1866 que el Bisbe de Solsona donà el permís per construir l'església; finalment és el Dr. Ramon Pallerola, substituït del Vicari Capitular que dona el permís corresponent per edificar la nova església al lloc escollit. L'actual església de Sants Metges és obra de l'últim terç del segle XIX.

Sembla doncs, que les restes d'estructures que hi ha a l'indret conegut com l'antiga església de Sants Metges presenten una complexa atribució que si es correspon amb les informacions aportades indicarien una llarga ocupació del lloc, com a mínim des de finals del segle IX i que perduraria fins al segle XIX. Potser el què és més curiós o sorprenent és la diversitat de nomenclatures i per tant de diferents advocacions que ha tingut l'indret.

Història

En els últims anys, nous estudis situen en el mateix indret el monestir de Sant Salvador de la Mata, atribuint les restes descrites a aquest cenobi, el qual durant molts anys s'havia situat al cim dels Cingles de Sant Salvador, on hi ha les runes del què s'ha identificat amb la torre anomenada Torreneuula (o Torre de la Boira, la qual consta ja el 950 esmentada en la documentació com a "turrem Nebule" (GALERA:2006)) i posteriorment convertida en la masia de Sant Salvador. La primera notícia documental del monestir de Sant Salvador de la Mata és l'acta de consagració i dotació de l'església fet pel bisbe Nantigis de la Seu d'Urgell el dia 13 de desembre del 899, i feta a petició de l'Abat Sunila i dels habitants de l'Espona i Villa Regali, els quals havien participat en la seva restauració. En l'acta s'atorguen terres i béns en propietat, i l'església anualment hauria de lliurar un cens a la Seu d'Urgell; en el document també s'hi relaciona la descripció de la seva delimitació territorial, aquesta però és de difícil precisió ja que alguns dels topònims indicats no existeixen actualment, tot i això hi ha algunes hipòtesis al respecte (GALERA:2006; CAMPRUBÍ:2009). Al 907 s'esmenta Sant Salvador de la Mata com a límit parroquial en l'acta de consagració de Sant Martí d'Avià. Al mateix any el comte Miró atorgava dotàlia a l'església de Sant Pau de Casserres, en la qual s'indica que al límit nord afronta amb Sant Salvador de la Mata. Les notícies referides al cenobi són escasses i perduren un curt període de temps fins que desapareixen, aquest fet s'ha interpretat com que pot tenir-hi a veure l'establiment d'una alou comtal a l'Espunyola quedant situat entre Sant Pau de Casserres i Sant Salvador de la Mata, ja que aquest darrer apareix com a límit oriental de l'establiment fet a l'any 950, quan Adelaida, filla del comte Sunyer de Barcelona, donà a Santa Maria de Ripoll el castell i l'església de Sant Climent de l'Espunyola, que limitaven per llevant amb el monestir de la Mata. Consta alguna altra referència però que plantegen certs dubtes. El 1040 el monestir de la Mata consta com a depenent de Sant Serni de Tavèrnoles.

Pel que fa a les dades referides a Castellserà o Castell Serà consten molt poques informacions.

Bibliografia

CAMPRUBÍ SENSADA, J. (2006): Conquesta i estructuració territorial del Berguedà (s. IX-XI), Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida.

CAMPRUBÍ SENSADA, J. i MARTÍ, R. (2009): "El monestir carolingi de Sant Salvador de Mata (L'Espunyola, Berguedà)". Acta historica et archaeologica Mediaevalia, núm. 29, Publicacions i Edicions de

la Universitat de Barcelona.

GALERA, A., et alii (2006): Catàleg dels elements del patrimoni cultural del municipi de Capolat. Inèdit, pendent de publicar.

VILADÉS, R. (2007: 36-39): "Sant Corneli i Sant Cebrià de Castellserà". L'Erol, núm. 94, any 2007.

VVAA. (2004): Recerca, inventari i catalogació del patrimoni cultural moble i immoble al municipi de Capolat. Inèdit.

VVAA. (2006): Catàleg dels elements del patrimoni cultural del municipi de Capolat. Inèdit, pendent de publicar.

